

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 6002/17

לפני:

כבוד השופט י' עמית
כבוד השופט י' אלרון
כבוד השופטת י' וילנר

העותרים:

1. רגבים
2. ועד הישוב צופים
3. ועד מתיישבי שומרון

נגד

המשיבים:

1. שר הביטחון
2. אלוף פיקוד המרכז
3. ראש המנהל האזרחי
4. קמ"ט איכות הסביבה
5. תומר ונונו בע"מ
6. עיריית קלקליה

עתירה למתן צו על תנאי וצו ביניים

בשם העותרים:

עו"ד אבי סגל ועו"ד יעל סינמון
עו"ד עמרי אפשטיין

בשם המשיבים 4-1:

פסק-דין

השופט י' עמית:

1. בעתירה שלפנינו ביקשו העותרים כי נורה למשיבים להוציא צווי הפסקת עבודה והריסה ביחס לעבודות בלתי חוקיות הכוללות הקמת מטמנה ואתר מזבלה ליד ישוב צופים שבשומרון.

בדיון שנערך לפנינו ביום 25.6.2018 הורינו על "מחיקת החלק בעתירה הנוגע למטמנה" ואפשרנו לעותרים להגיש בקשה להצטרף לעתירה התלויה ועומדת בעניין זה (בג"ץ 5868/17 המועצה המקומית כוכב יאיר-צור יגאל נ' שר הביטחון). לאור האמור, העובדות הצריכות לענייננו יפורטו ביחס לאתר המזבלה בלבד (להלן: האתר או אתר המזבלה).

רקע

2. האתר מושא העתירה שלפנינו, הוקם בשנת 2000 על מקרקעין בשטח C, המצוי בבעלות עיריית קלקליה. עד לשנת 2010 שימש האתר כמקום להטמנת פסולת, והדבר

נעשה ללא היתר בניה וללא אישור גורמי המנהל האזרחי. הטיפול בפסולת בוצע, בין היתר, בדרך של שריפת הפסולת, מה שגרם למפגעים סביבתיים שונים. החל משנת 2010 החל האתר לשמש כתחנת ביניים לפסולת המועברת מקלקיליה לאתר מוסדר לסילוק פסולת "זהרת אל פינג'ן" שבג'נין.

לסופו של יום, ובהיעדר היתר בניה כדין, אישר קמ"ט איכות הסביבה במנהל האזרחי את השימוש במקום כבתחנת מעבר בלבד. זאת, במטרה למזער את הנזק הסביבתי הנגרם כתוצאה מהשלכת פסולת באזור או משריפתה, ומשום שלא נמצאה חלופה אחרת לסילוק הפסולת המיוצרת בשטחי העיר קלקיליה ובכפרים הסמוכים לה. ברם, במהלך סיורי פיקוח שנערכו במקום התברר כי הפרקטיקה של השלכת הפסולת ושריפתה באתר לא הופסקה. לפיכך, הנחה קמ"ט איכות הסביבה לסגור את האתר. הנחיה זו לא מומשה.

ביני לביני, עיריית קלקיליה נקטה באמצעים שונים להפחתת כמות האשפה במקום, ולמניעת שריפת הפסולת. כך למשל, הוכפלו מספר המשאיות המפנות את הפסולת; הוצב שומר שתפקידו למנוע כניסה של אנשים שאינם מורשים ונמנעה כניסה של גזם לאתר. בהמשך, עיריית קלקיליה התקינה במקום מצלמות, ביצעה פעולות אכיפה שונות והחלה לפעול לשינוי ייעוד האתר על מנת להקים בו פארק ומגרש כדורגל.

כעולה מתגובת המשיבים, בשנת 2018 פנה ארגון סיוע יפני JICA – Japan International Corporation Agency (להלן: הארגון היפני) לקמ"ט איכות הסביבה, במטרה לקדם ולממן את שדרוגה של תחנת המעבר כך שתשמש את תושבי עיריית קלקיליה והכפרים הסמוכים לה. ביום 6.3.2018 ניתן אישור מטעם קמ"ט איכות הסביבה לשדרוג תחנת המעבר בכפוף לתנאים שונים, ביניהם כי הפסולת תפונה מדי יום, כי התחנה תופעל בהתאם לסטנדרטים סביבתיים המקובלים בישראל ועוד (להלן: התנאים מיום 6.3.2018). במקביל, התחייבה עיריית קלקיליה לפעול מול הרשויות להסדרת תחנת המעבר בהיבט התכנוני.

ביני לביני, ביום 27.2.2017 פנתה העותרת 1 (להלן: העותרת) למשיבים בהתאם לחוק לתיקון סדרי מנהל (החלטות והנמקות), התשי"ט-1958 ודרשה מהם לנקוט בהליכי פיקוח ואכיפה כנגד העבודות הבלתי חוקיות. ביום 4.5.2017 נענתה כי במידת הצורך ינקטו הליכי אכיפה ופיקוח. פניות נוספות ששלחה העותרת מיום 9.5.2017 ומיום 6.7.2017 לא נענו, ומשכך, הוגשה העתירה דנן להורות למשיבים להוציא צווי הפסקת עבודה והריסה כנגד אתר המזבלה.

הטענות בעתירה

3. לטענת העותרת, אתר המזבלה אינו חוקי משום שהוא פועל ללא היתר כדין, ויוצר מפגעים סביבתיים. נטען כי המזבלה הבלתי חוקית הוקמה למרות שיש פתרון זמין אחר – אתר לסילוק פסולת בזהרת אל פינגאן שבג'נין. לגישת העותרת, המשיבים נוקטים במדיניות של אי אכיפת החוק ביחס למזבלה. זאת ועוד, קביעת סדרי עדיפויות אצל המשיבים אינה פוטרת אותם מלאכוף את הדין, ואינה פוטרת אותם מקיום בקרה עצמית שוטפת.

4. המשיבים טענו כי דין העתירה להידחות, בהיעדר עילה להתערבות בשיקול דעת גורמי המנהל האזרחי בהפעלת סמכויות אכיפה או בהחלטות שהתקבלו על ידם.

5. בדיון שנערך לפנינו הורינו למשיבים להגיש הודעה מעדכנת מטעמם ביחס ל"פעולות הנעשות בשטח על מנת להפחית מפגעים ומטרדים הנובעים מתחנת המעבר, לרבות פעולות שנעשו או ייעשו על ידי הארגון היפני".

המשיבים עדכנו בהודעתם מיום 8.1.2019 כי העבודות לשדרוגה של תחנת המעבר במימון ארגון הסיוע היפני הושלמו, והיא החלה לפעול ביום 19.9.2018. עוד צוין כי התחנה נבנתה בהתאם לתנאים מיום 6.3.2018, מתבצעים באתר סיורי פיקוח כדי לוודא שלא נשרפת פסולת, וכי הפסולת מפונה עוד באותו היום. כזכור, ההסדרה התכנונית הוטלה לפתחה של עיריית קלקיליה. אולם, בשים לב להתארכות ההליכים, ועל מנת להביא לקיצור סד הזמנים לגיבוש התכנית, הוחלט להעביר את האחריות לחברת תכנון עמה התקשר המינהל האזרחי.

דיון והכרעה

6. דין העתירה להידחות, בהיעדר עילה להתערבות בשיקול דעת המשיבים.

הלכה היא כי לגורמי אכיפת החוק נתון שיקול דעת רחב בנושאים הקשורים להפעלת סמכויותיהם, ולסדרי עדיפויות באשר לאכיפת החוק על ידם. התערבות בית המשפט בנושאים כגון דא תיעשה במשורה, מקום שבו הרשות המוסמכת התנערה מחובתה לאכוף את החוק או "כאשר סדרי העדיפויות שיצרה הרשות נגועים בחוסר סבירות קיצוני או בפגם מינהלי אחר" (בג"ץ 2407/10 דגבים נ' שר הביטחון, בפסקה 4

(8.3.2012) (להלן: עניין רגבים); בג"ץ 8806/10 רגבים נ' ראש הממשלה, בפסקה 7 (4.9.2011); לשיקולים העומדים בבסיס גישת "אי ההתערבות" ראו בג"ץ 72/09 רגבים נ' שר הביטחון, בפסקה 5 לפסק דינו של כב' השופט נ' הנדל (13.11.2011)).

7. לא שוכנעתי כי המשיבים התנערו לחלוטין מאכיפת החוק או נמנעו באופן בלתי סביר מאכיפתו. נהפוך הוא. אמנם אין חולק, והמשיבים אף אישרו זאת, כי תחנת המעבר החלה לפעול ללא היתר כדין עוד לפני שהוסדר ההיבט התכנוני של הקרקע (אף כיום הנושא טרם הוסדר ומצוי בטיפול של חברת התכנון). גם אין חולק כי פעולות האכיפה שבוצעו על ידי המשיבים לא מנעו לחלוטין את השריפות באתר. אולם, מתגובת המשיבים מיום 21.6.2018 ומהודעתם המעדכנת מיום 8.1.2019 עולה כי הם נקטו בהליכי אכיפה ופיקוח באופן רציף לצד אמצעים שונים ומגוונים, לרבות השקעות תקציביות, כדי למנוע את שריפת הפסולת, ועל מנת להותיר את האתר כתחנת מעבר בלבד.

8. רשמנו לפנינו את האמור בפסקה 7 להודעה המעדכנת מטעם המשיבים, לפיה "להערכת [חברת התכנון], עריכת התכנית להסדרת תחנת המעבר תאריך כשנה ותכלול גם תכנון של שיקום האתר להטמנת פסולת שפעל בעבר במקום". בכך יש כדי לצמצם את הפגיעה בתושבי האזור ולאזן בין הצורך ליתן מענה לפינוי הפסולת מאזור קלקיליה, לבין הצורך למנוע פגיעה ביישובים הסמוכים לאתר, ולהפסיק את המפגע הסביבתי.

9. סוף דבר: לא מצאתי כי השיקולים שעמדו בבסיס החלטות המשיבים היו בלתי סבירים, בשים לב להיעדר מענה זמין אחר לבעיית פינוי הפסולת מאזור קלקיליה והכפרים הסמוכים לה ובשים לב לפעולות התכנוניות שננקטו ויינקטו.

העתירה נדחית וממילא נדחת גם הבקשה לצו ביניים. בשים לב לנסיבות העניין, אין צו להוצאות.

ש ו פ ט

השופט י' אלרון:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופטת י' וילנר:

אני מסכימה לפסק דינו של חברי, השופט י' עמית, לפיו דין העתירה להידחות בהיעדר עילה להתערבות בשיקול דעתם של המשיבים 1-4 (להלן: המשיבים).

יודגש כי אנו ערים לפגיעה הקשה אשר הסבה הפעילות הבלתי-חוקית שהתרחשה באתר המזבלה – הן לתושבי האזור והן לאיכות הסביבה. ואולם, התרשמנו כי המשיבים אינם שוקטים אל השמרים בכל הנוגע למניעתה של הטמנת פסולת ושריפתה באתר. אדרבה, עיון בתגובתם המקדמית של המשיבים, כמו גם בהודעה המעדכנת אשר הוגשה מטעמם, מעלה, כאמור בחוות דעתו של חברי, כי במהלך השנים האחרונות נקטו המשיבים בפעולות אכיפה ופיקוח באתר המזבלה, ואף פועלים בימים אלה להסדרה תכנונית של האתר כתחנת מעבר לפסולת. יש לקוות, אפוא, כי הקשיים אשר הועלו בעתירה דנן יבואו על פתרונם המלא בקרוב.

ש ו פ ט ת

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט י' עמית.

ניתן היום, ח' באדר א' התשע"ט (13.2.2019).

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט

ש ו פ ט